

STUDENT MIDWIVES' ATTITUDES AND PERSPECTIVES TOWARDS EXCLUSIVE BREASTFEEDING¹²

Assist. Daniela Lyutakova

Department of Healthcare,

University of Ruse "Angel Kanchev"

E-mail: dlyutakova@uni-ruse.bg

Abstract: *The paper reviews the current state of breastfeeding education for student midwives in the Eastern part of Bulgaria and their own views on it. Midwifery care in the postpartum period is closely tied to breastfeeding care which is time consuming and specific. This care is essential to breastfeeding success, maternal and neonatal health, as well as public health. Although the recommendations on breastfeeding are widely spread, still breastfeeding rates worldwide and in Bulgaria are not optimal and healthcare experts don't feel entirely confident in supporting it. Lactation specific education for student midwives might be the key to implementing contemporary breastfeeding practices, care and support for Bulgarian women. The research explores the views of student midwives from the explored region in regard to exclusive breastfeeding, their role in supporting it and their necessity for more education.*

Keywords: *Breastfeeding, Lactation, Midwifery Care, Breastfeeding Support, Student Midwives, Exclusive Breastfeeding*

JEL Codes: *I 12, I 13*

ВЪВЕДЕНИЕ

Все повече проучвания в международен и национален план се фокусират върху важността на кърменето и нуждата от повече и по-ефективна помощ и подкрепа за родителите в тази посока (McGuinness, D., Frazer, K., et. al., 2025; Dykes F., 2006). Съвременните условия до голяма степен затрудняват естественото хранене, което изисква време за адаптация от страна на майката и кърмачето, както и търпение и продължителна консултация от страна на специалистите. Медикализацията на бременността и раждането, както и забързаното темпо на ежедневието на жената в днешно време повлияват успеха на кърменето, въпреки широко разпространените препоръки (Altwalbeh D., 2021). Необходимо е да се вземе предвид и контекстът на проблемите в здравеопазването в България – големият брой акушерки в пенсионна възраст, липсата на финансиране на акушерски практики от НЗОК, несъществуваща структурирана следродилна акушерска грижа, липсата на пренатално обучение, предоставяно независимо от интересите на фирми за продукти – обуславя и липсата на адекватна подготовка и устойчив модел на грижа за кърменето у нас. В този смисъл е необходимо да се разгледат възможностите за оптимизиране на акушерската грижа за кърменето, за да не се стигне до по-нататъшно понижаване на нивата му у нас. Бъдещите акушерки са ресурс, който би могъл да допринесе значително за преодоляване кризата в подкрепата за кърмене (Yang, S. F., Salamonson, Y., et. al., 2018). Осигуряването на по-задълбочено, по-достъпно съвременно обучение за кърменето за студент акушерките е ключ към оптимизирането на акушерските практики и грижи, насърчаващи кърменето в страната (McGuigan, M., & Larkin, P., 2024; Ramírez-Durán, M. D. V., Gutiérrez-Alonso, C., et.al., 2024; World Health Organization, 2018).

¹² Докладът е представен в секция Здравни грижи на 24 октомври 2025 г. с оригинално заглавие на български език: НАГЛАСИ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД СТУДЕНТ-АКУШЕРКИТЕ ЗА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО КЪРМЕНЕ

ИЗЛОЖЕНИЕ

Към момента на проучването в повечето български обучителни институции, ангажирани с подготовката на студенти в специалност от регулираните професии „Акушерка“, липсва дисциплина конкретно посветена на кърменето и лактацията. Тези понятия и процеси се разглеждат частично в различни дисциплини, като броят на тематичните единици и задълбочеността на изучаването им варира според различните учебни програми и самият учебен план за специалността в съответните обучителни звена. Непълните познания, както и нуждата от оптимизиране на обучението по темата се наблюдават не само у нас (Campbell, S. H., de Oliveira Bernardes, N., et. al., 2022). Различни проучвания, които проследяват дефицитите в подготовката за кърмене на студент-акушерките стигат до заключението, че бъдещите специалисти не се чувстват уверени и имат някои съществени пропуски в тази област (Altwalbeh D., 2021; Spencer, R. L., Stephenson, J., & Thomas, C., 2022). В същото време, грижите за кърменето са фундаментална част от необходимата подготовка на бъдещата акушерка (Prepelita, T., Ricchi, A., et. al., 2020; Dimitrova, V., Evtimova, T., 2020). Това поражда необходимостта да се вземат мерки за предоставянето на качествена и доказателствено базирана информация за кърменето на съвременната студент-акушерка, в рамките на достъпно и ангажиращо обучение по кърмене (Wang, T., Shang, M., & Chow, K. M., 2023; Sandhi, A., Nguyen, et. al., 2023; World Health Organization, 2018).

Собствено изследване

За целта беше създадена анкета, която да проучи познанията и нагласите на студент-акушерките в източните части на България относно изключителното кърмене, съвременните препоръки за него и готовност им да се обучат по-задълбочено по темата. За изследването се приложи анкетен метод – осъществи се анонимно анкетно проучване сред студент-акушерки в избрани учебни заведения. Проучването бе извършено с цел да се установят информираността, нагласите, отношението и оценките на анкетираните по изследваните проблеми, свързани с изключителното кърмене.

Демографски данни за изследваната извадка

Включени в извадката са студент-акушерки от първи до четвърти курс на обучение, обучаващи се в следните висши училища в Източна България: във ФОЗ МУ-Варна и филиалите в Шумен, Сливен и Велико Търново и ФОЗЗГ Русенски университет (n=169).

Таблица 1. Брой на запитаните студент-акушерки спрямо обучителните институции, обхванати в проучването

АНКЕТИРАНИ СТУДЕНТ-АКУШЕРКИ				
Русенски университет	МУ-Варна	Филиал Шумен	Филиал Велико Търново	Филиал Сливен
47	68	20	17	17

По отношение на възрастта, преобладаващата част от запитаните студенти (68%) са на възраст между 18-24 години, което показва, че са записали специалността веднага, след като са завършили училище. По 12,4% са на възраст между 25-30 г. и 31-39 г., а останалите 7,1% от респондентите са на възраст над 40 години. Като цяло, 50% от анкетираните студент-акушерки са на възраст до 21 години, а средната възраст в изследваната група е приблизително 25 години.

Разпределението на анкетираните студент-акушерки по курсове клони към равномерното. Все пак, най-голяма част от тези респонденти са в първи курс (27,2%), следвани от второкурсничките (25,4%), третокурсничките (24,3%) и най-малко са анкетираните стажант-акушерки (23,1%).

Сред анкетираните студент-акушерки преобладават тези от Медицински университет Варна, ФОЗ, КЗГ (40,2%), следвани от студент-акушерките от Русенски университет (27,8%), а от всеки от филиалите към МУ-Варна в Шумен, Сливен и Велико Търново има по 10-12% от анкетираните.

Таблица 2. Дял на студент-акушерки по демографски показатели: възраст, принадлежност към обучително звено, курс на обучение в специалността

Демографски характеристики	п(брой)	%
Възраст		
18 – 24 г.	115	68%
25 – 30 г.	21	12,4%
31 – 39 г.	21	12,4%
40 – 49 г.	10	5,9%
50 г. +	2	1,2%
60 г. +	0	0%
Етап на обучение		
1 курс	46	27,2%
2 курс	43	25,4%
3 курс	41	24,3%
Стажант-акушерки	39	23,1%
Учебно заведение		
Медицински университет Варна, ФОЗ, КЗГ	68	40,2%
Филиал Шумен към МУ-Варна	20	11,8%
Филиал Велико Търново към МУ-Варна	17	10,1%
Филиал Сливен към МУ-Варна	17	10,1%
Русенски университет „Ангел Кънчев“, ФОЗЗГ, КЗГ	47	27,8%

Фиг. 1. Визуална репрезентация на принадлежността на анкетираните студент-акушерки към съответното обучително звено

Изследване нагласите на студент-акушерките

Около 75% от анкетираните студент-акушерки не са раждали и съответно, поради тази причина, не са кърмили. Сред раждалите обучаеми преобладават тези, които са кърмили детето/децата си под 1 година всяко. В контекста на съвременните препоръки за кърмене и за изключително кърмене, следва да се отбележи, че този срок на кърмене може да се разглежда като неоптимален. Световната здравна организация препоръчва изключително кърмене през първите 6 месеца от живота на детето, а след това кърменето да продължи паралелно със захранването още оптимално 1 година и половина (и след това при възможност и желание от страна на диадата) (World Health Organization, 2018).

Табл. 3. Личен опит с кърменето сред запитаните студенти

Опитност по отношение на кърменето	n (брой)	%
Нямам, не съм кърмила (раждала съм)	11	6,5%
Нямам, не съм кърмила (не съм раждала)	127	75,1%
Имам – кърмила съм детето/децата си (под 1 година всяко)	17	10,1%
Имам – кърмила съм детето/децата си (над 1 година всяко)	6	3,6%
Имам – кърмила съм детето/децата си (с различна продължителност)	7	4,1%

В същото време, важно е да се проследят и нагласите на студент-акушерките. Независимо от наличието или липсата на личен опит с кърменето, в обучителния процес и работата в клиничните бази, бъдещите специалисти по здравни грижи имат възможност да наблюдават и да оформят впечатления. По отношение на личните убеждения за изключителното кърмене, близо 92% от анкетираните студент-акушерки смятат, че е необходимо да се кърми изключително през първите 6 месеца във всеки случай, в който е възможно, и подкрепят това. Данните сочат, че почти всички запитани са възприели съвременните препоръки за изключително кърмене и са убедени, че този подход по отношение на кърменето е правилен.

Табл. 4. Лични убеждения за изключителното кърмене сред запитаните студенти

Лично убеждение относно изключителното кърмене	n (брой)	%
Няма особена полза от изключителното кърмене, не го насърчавам	3	1,8%
Не мога да преценя	7	4,1%
Необходимо е да се кърми изключително само първите 30-40 дни	1	0,6%
Необходимо е да се кърми изключително първите 3 или 4 месеца	3	1,8%
Необходимо е да се кърми изключително първите 6 месеца във всеки случай, в който е възможно и подкрепям това	155	91,7%

За да се определи съществува ли зависимост между възрастова група и убеждения за кърменето се извърши Хи-квадрат тест, третиращ категориите като номинални, т.е. не взема предвид подредбата им ($18-24 < 25-30 < 31-39$ и т.н.). Това означава, че критерият на Пийрсън проверява само дали има разлика в разпределението на убежденията между групите, без да използва факта, че възрастовите групи са подредени. За да се провери наличието на зависимост между възрастовата група на респондентите и личните им убеждения относно изключителното кърмене, отчитайки ординалния характер на променливите, е използван коефициентът на рангова корелация на *Spearman*. Коефициентът на *Spearman* е -0,045, като с 95% гаранционна вероятност не съществува статистически значима връзка между двете променливи ($p\text{-value} = 0,559$). Получената стойност на коефициента е близка до нула, което показва практически отсъствие на монотонна зависимост.

Изследва се и зависимостта между личните убеждения и личния опит с изключителното кърмене. За целта, отчитайки ординалния характер на променливите, и в този случай се използва коефициентът на рангова корелация на *Spearman*. Коефициентът на *Spearman* е -0,010 – близък е до 0, като с 95% гаранционна вероятност не съществува статистически значима връзка между двете променливи ($p\text{-value} = 0,893$).

Накратко, осъществените проверки не установяват зависимост между възрастта и личния опит с кърменето на студент-акушерките с техните убеждения в съвременните препоръки за кърменето. Следва да се приеме, че факторът, който има най-голяма тежест при оформяне нагласите за изключителното кърмене на бъдещите акушерки е обучението им в текущата бакалавърска степен. Тези данни допълнително акцентират върху необходимостта на

бъдещите акушерки да се предложи необходимото цялостно обучение по кърмене още по време придобиване на бакалавърската степен.

В същото време, от значение е и до колко се чувстват ангажирани с помощта и подкрепата за кърмене студентите по здравни грижи. Анкетираната група беше помолена да посочи до каква степен акушерката следва да работи в тази насока.

Табл. 5. Роля на акушерката за изключителното кърмене според студент-акушерките

Роля на акушерката за изключителното кърмене	резултати	
	п (брой)	%
Водеща роля	96	56,8%
Подпомагаща роля	66	39%
Акушерката няма ресурс	3	1,8%
Изключителното кърмене не е приоритет на акушерката	0	0%
Не мога да преценя	4	2,4%

Видимо от данните, повече от половината от запитаните студенти се обединяват около виждането, че акушерката има водеща роля при подкрепата за кърмене – 56% (n=96). Следващата по предпочитане опция за отговор – или становището, че акушерката има подпомагаща роля – е посочена от 39% от анкетираните (n=66). Следва да се подчертае, че нито една от всички запитани студентки не посочва, че кърменето не е приоритет на акушерката. Този факт е обнадеждаващ, тъй като ясно демонстрира разбирането за важността на подкрепата за кърмене между запитаните.

В същото време, общо 86,4% от анкетираните студент-акушерки са заявили в рамките на проучването, че се нуждаят от по-задълбочено обучение във връзка с изключителното кърмене, 9,5% не могат да преценят дали имат нужда от по-задълбочено обучение, а едва 4,2% са на мнение, че нямат нужда от по-задълбочено обучение по темата.

Табл. 6. Мнение на студент-акушерките за необходимостта от обучение по кърмене

Необходимост от допълнително обучение	Студенти	
	п (брой)	%
<i>Нуждаете ли се от по-задълбочено обучение по темата, за да предложите грижа за кърменето в бъдеще?</i>		
Не	3	1,8%
По-скоро не	4	2,4%
Не мога да преценя	16	9,5%
По-скоро да	68	40,2%
Да	78	46,2%

Споделените нагласи на бъдещите специалисти дават основание да се разгледа по-подробно възможността за оптимизиране на обучението по кърмене още в рамките на бакалавърската степен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изграждането на ефективен и съвременен модел за подкрепа на кърменето у нас, който да е устойчив и успешен, неминуемо трябва да вземе предвид и бъдещите акушерки. Студент-акушерките са ресурс, който към момента на обучение може да подобри грижата за кърменето в отделенията, на фона на липсата на достатъчно специалисти по здравни грижи, които да обезпечат подкрепата за кърмене, която е времеемка и специфична. От друга страна, оптимизирането на тяхното обучение би могло да отговори на съвременните изисквания за по-

достъпна и по-задълбочена подкрепа за кърмене у нас. По този начин прилагането съвременни, устойчиви и по-специализирани стратегии за обучение по кърмене още от университета е особено значимо за изграждане на кабинети, центрове, отделения, болници, които да осигурят за българските жени нужната достъпна и адекватна помощ за кърменето в дългосрочен план.

REFERENCES

- Dimitrova, V., Evtimova, T. (2020). Special Midwifery Care for Normal and Pathological Puerperium. Varna: MU-Varna, (**Оригинално заглавие: Специални акушерски грижи при нормален и патологичен пуерпериум. Димитрова, В., Евтимова, Т., 2020. Варна, МУ-Варна, 2020.**)
- Altwalbeh D. (2021). Breastfeeding Knowledge and Attitudes among Midwifery Diploma Students in Jordan: A Descriptive Study. *International journal of community based nursing and midwifery*, 9(4), 325–335. <https://doi.org/10.30476/ijcbnm.2021.88755.1542>
- Campbell, S. H., de Oliveira Bernardes, N., Tharmaratnam, T., & Mendonça Vieira, F. V. (2022). Educational Resources and Curriculum on Lactation for Health Undergraduate Students: A Scoping Review. *Journal of human lactation: official journal of International Lactation Consultant Association*, 38(1), 89–99. <https://doi.org/10.1177/0890334420980693>
- Dykes F. (2006). The education of health practitioners supporting breastfeeding women: time for critical reflection. *Maternal & child nutrition*, 2(4), 204–216. <https://doi.org/10.1111/j.1740-8709.2006.00071.x>
- McGuigan, M., & Larkin, P. (2024). Laid-back breastfeeding: knowledge, attitudes and practices of midwives and student midwives in Ireland. *International Breastfeeding Journal*, 19(1), 13. <https://doi.org/10.1186/s13006-024-00619-y>
- McGuinness, D., Frazer, K., Brennan, S., Bhardwaj, N., Cornally, P., Mhurchu, S. N., Cantwell, M., Pardy, A., McHugh, L., Cullen, W., & Vickers, N. (2025). Breastfeeding related knowledge, attitudes, perceptions and practices of primary healthcare professionals in Ireland: A national cross-sectional survey. *PloS one*, 20(4), e0320763. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0320763>
- Prepelita, T., Ricchi, A., Messina, M. P., Molinazzi, M. T., Cappadona, R., Fieschi, L., Nespoli, A., Guana, M., Cervi, G., Parma, D., Mauri, P. A., Artioli, G., Banchelli, F., Foa, C., & Neri, I. (2020). Self-efficacy in breastfeeding support: a research on Italian midwifery students. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis*, 91(2-S), 27–34. <https://doi.org/10.23750/abm.v91i2-S.9149>
- Ramírez-Durán, M. D. V., Gutiérrez-Alonso, C., Moreno-Casillas, L., Del Río-Gutiérrez, A., González-Cervantes, S., & Coronado-Vázquez, V. (2024). An Educational Intervention to Explore and Overcome Nursing Students' Breastfeeding Barriers: A Mixed-Methods Quasi-experimental Study. *The Journal of perinatal & neonatal nursing*, 38(1), E3–E13. <https://doi.org/10.1097/JPN.0000000000000742>
- Sandhi, A., Nguyen, C. T. T., Lin-Lewry, M., Lee, G. T., & Kuo, S. Y. (2023). Effectiveness of breastfeeding educational interventions to improve breastfeeding knowledge, attitudes, and skills among nursing, midwifery, and medical students: A systematic review and meta-analysis. *Nurse education today*, 126, 105813. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105813>
- Spencer, R. L., Stephenson, J., & Thomas, C. (2022). "One of those things the student is left to do". Student midwives' experience of infant feeding education. A phenomenological study. *Nurse education in practice*, 63, 103416. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103416>
- Wang, T., Shang, M., & Chow, K. M. (2023). Effects of breastfeeding training programmes for midwives on breastfeeding outcomes: a systematic review and meta-analysis. *BMC pregnancy and childbirth*, 23(1), 262. <https://doi.org/10.1186/s12884-023-05540-6>
- World Health Organization. (2018). Guideline: counselling of women to improve breastfeeding practices. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
- Yang, S. F., Salamonson, Y., Burns, E., & Schmied, V. (2018). Breastfeeding knowledge and attitudes of health professional students: a systematic review. *International breastfeeding journal*, 13, 8. <https://doi.org/10.1186/s13006-018-0153-1>